

C Inleidende rubrieken

leerplansituering (max. 3 doelen)	☐ ZILL ☒ Op.stap ☐ Leer Lokaal ☐ Leerplan Go! ☐ RKG leerplandoelen: Nederlands en communicatie 1.5.GL3.24 De leerlingen kunnen zinsdelen verplaatsen terwijl de zin grammaticaal correct blijft. 3de leerjaar (G) Taalsysteem en taalgebruik... Taalsysteem (klanken, spe... 1.5.GL3.25 De leerlingen kunnen zinnen opdelen in zinsdelen. 3de leerjaar (G) Taalsysteem en taalgebruik... Taalsysteem (klanken, spe... 1.5.GL4.32 De leerlingen kunnen inzichten in het taalsysteem toepassen en erover reflecteren. 4de leerjaar (G) Taalsysteem en taalgebruik... Taalsysteem (klanken, spe...
concretisering leerplandoelen op leerlingniveau	- Ik weet dat een zin bestaat uit een onderwerp en gezegde. - Ik weet dat er congruentie is tussen onderwerp en persoonsvorm. - Ik kan nieuwe zinnen vormen door zinsdelen te verplaatsen en te vervangen.
beginsituatie	
voorkennis van de klasgroep	De kinderen kennen het onderwerp en de persoonsvorm en de congruentie ertussen. Ze weten dat er in een zin een onderwerp en gezegde is. De persoonsvorm vinden ze door de ja-/neevraag te stellen. Ze kennen de volgende begrippen: lidwoord, bijvoeglijk naamwoord, zelfstandig naamwoord en werkwoord en kunnen die terugvinden in een zin.
leerlingspecifieke gegevens	In te vullen na observatie en in overleg met de mentor
organisatie	Vier groepen – bord vooraan
leerinhoud/kernbegrippen	Onderwerp, persoonsvorm, congruentie ond.-pv., ja-/neevraag, werkwoorden
bronnen (volgens APA-normen)	• Velthuijs, M. (2007). <i>Kikker is een held</i>. Leopold. • Stevens, M. en Callebaut, I. 'Zinnen bouwen en hun structuur bloot leggen' en 'Onderzoek naar hoe zinnen opgebouwd zijn' in Stevens, M. en Callebaut, I. (2000). <i>Taalbeschouwing op de basisschool. Reisgids met een leerlijn en 40 uitgewerkte lessen met tekstmaterialen</i>. pp. 75-76 en pp. 77-79. Garant. • T'Sas, J. (z.j.). www.neejandertaal.be les 28 Vooruit achteruit pp. 133-134 en handleiding p. 93 (bij les 28)

D Checklist didactische bouwstenen

1. Activeer relevante voorkennis. 2. Geef duidelijke, gestructureerde en uitdagende instructies. 3. Gebruik voorbeelden. 4. Combineer woord en beeld. 5. Laat leerstof actief verwerken. 6. Zoek manieren om te achterhalen of de hele klas het begrepen heeft.	Fase 1	Fase 2
--	--------	--------

7. Ondersteunen bij moeilijke opdrachten.
8. Spreid oefening met leerstof in de tijd.
9. Zorg voor afwisseling in oefentypes.
10. Gebruik toetsing als leer- en oefenstrategie.
11. Geef feedback die leerlingen aan het denken zet.
12. Leer je leerlingen effectief leren.

E Visuele ondersteuning (zelf ontworpen bordschema's, synthesesdia)

Linkerzijbord		Middenbord	
Wie doet? Wie is? = onderwerp	Doet X? Is X? = persoonsvorm	Een zin bestaat uit zinsdelen.	
Ik	ga	<u>Donkere wolken</u> pakten zich samen aan de hemel. Q vooraan	
Ik	zwem	<u>De zon</u> verdween langzaam.	
		<u>Het</u> gaat misschien regenen.	
		<u>Kikker</u> dacht blij.	
Haas	zegt	<u>De eerste druppels</u> vielen al gauw op zijn vel.	
Hij	voelt		
Jij	zwemt	<u>Pakten</u> zich donkere wolken samen aan de hemel? P vooraan -> vraag	
Een bekende stem	zingt	<u>Verdween</u> de zon langzaam?	
		<u>Gaat</u> het misschien regenen?	
		<u>Dacht</u> Kikker blij?	
Eend en Haas	zeggen	<u>Vielen</u> de eerste druppels al gauw op zijn vel?	
Zijn vrienden	kijken		
Jullie	blijven	<u>Aan de hemel</u> pakten zich donkere wolken samen. Ander zinsdeel vooraan	
De dieren	drogen	<u>Langzaam</u> verdween de zon.	
Herhaling: Onderwerp en persoonsvorm (pv) horen bij elkaar. Dat zie je aan de vorm van het werkwoord.		<u>Regenen</u> gaat het misschien.	
		<u>Blij</u> dacht Kikker.	
		<u>Op zijn vel</u> vielen de eerste druppels al gauw.	
		Besluit: Een zin bestaat uit verschillende zinsdelen. Die staan niet altijd op dezelfde plaats in de zin. Zinsdelen bestaan in verschillende vormen: woord (1 woord) of woordgroep (meer dan 1 woord).	
		Zinsdelen ontdek je door ze voorop te plaatsen (= vóór pv) of te vervangen door een andere vorm.	
		Wanneer je zinsdelen vooropplaatst, blijft de betekenis van de zin meestal dezelfde.	
		Wanneer je zinsdelen vervangt, kan de betekenis van de zin veranderen.	

F Lesverloop: Leerinhouden en didactisch handelen

Inleiding: motiveren herhaling (1) elke zin bevat een onderwerp en persoonsvorm (2) congruentie onderwerp-persoonsvorm		
timing: noteer klokuur	werkvorm: (lopend) groepswork, werk in duo's, klasgesprek	onderwijs- en leermiddelen: stroken met onderwerpen, stroken met persoonsvorm
Welke voorkennis wil je activeren?		
Congruentie onderwerp-persoonsvorm		

Kennismaking met Kikker en zijn avontuur (spannend, gevaarlijk) + voorspellen op basis van de kaft

VS: Dit is Kikker die veel avonturen beleeft. Wat denk je dat hij in dit boek zal beleven? Wat zie je op de kaft? (+ deelvragen om genoeg informatie en nieuwsgierigheid uit te lokken)
LK: leest een deel van het verhaal.

OG: Van de rest van het verhaal zijn stukken van zinnen en het verhaal door elkaar geraakt. Jullie kunnen het verhaal weer 'heel' puzzelen.

Eerst krijgt iedereen een stuk van een zin: een onderwerp of een persoonsvorm. Zoek in jouw groep wie bij jouw stuk past. We brengen straks de stukken bij elkaar op het bord.

OG: Maak nu nieuwe correcte zinnen met jouw zinsstrook en de stroken van andere leerlingen.

VS: Hoe weet je dat de nieuwe zin correct is?

VS: Welke vormen van de persoonsvorm kan je bij elkaar zetten? Wat ontdek je? (Door de congruentie onderwerp-persoonsvorm) + rubriceren bordschema (linkerflap) tot de drie vormen van de persoonsvorm

Kern: verzamelen materiaal, rubriceren en bespreken in functie van het ontdekken van de plaats van zinsdelen in de zin en de verschillende vormen van zinsdelen

(eventueel als toemaatje: het vervangen van zinsdelen)

timing: noteer klokuur

werkvormen: duo's, toon- en overlegmoment, klasgesprek

onderwijs- en leermiddelen: tekst in verschillende versies, bordschema

leerplandoelen:

1.5.GL3.24 De leerlingen kunnen zinsdelen verplaatsen terwijl de zin grammaticaal correct blijft.

3de leerjaar (G)

Taalsysteem en taalgebruik...

Taalsysteem (klanken, spe...

1.5.GL3.22 De leerlingen weten dat zinsdelen uit een woord of woordgroep kunnen bestaan.

- OG: Nu krijgen jullie zinnen van het verhaal die gelijk zijn en er toch verschillend. In je groep zoek je per zin het onderwerp en de persoonsvorm. Dan bekijk je in welke volgorde ze staan en of er nog delen in de zin zijn. VS: Waar staan die delen? Straks leggen we alles samen. In elke groep is er daarom een verslaggever die straks vertelt wat jullie heeft ontdekt, een schrijver die het besluit noteert en twee onderzoekers. Verdeel de kaartjes voor de rollen in je groep.

Kinderen gaan in groep aan het werk.

- OG: De verslaggevers zeggen wat de groep heeft gevonden. Daarna formuleren we een besluit bij ons onderzoek.
Besluit: plaats van onderwerp, persoonsvorm en andere zinsdelen kan veranderen, soms blijft de betekenis dezelfde, soms niet. (opbouw bordschema)
- OG: Bekijk de onderwerpen. Uit hoeveel woorden bestaat het onderwerp? (één woord = woord, meerdere woorden = woordgroep)
Besluit: het onderwerp kan verschillende vormen hebben, namelijk uit één woord of uit meerdere woorden bestaan.

- OG: Met de volgende zinnen werk je per twee. Duid onderwerp en persoonsvorm aan. Knip die los van de zin. Knip de andere zinsdelen los. Probeer met je zinsdelen zoveel mogelijk nieuwe zinnen te maken die passen bij de zinnen die we op het bord hebben staan.
- VS: Wat ontdek je?
- OG: Bekijk de vorm van de zinsdelen. Welke bestaan uit één woord, welke uit meer dan één woord?
- **Besluit: Je kan zinsdelen ontdekken door ze voorop te plaatsen. Zinsdelen kunnen bestaan uit één woord of uit verschillende woorden.**
- (eventueel wanneer er voldoende tijd over is) OG: Verander een zinsdeel uit één woord in een met meer dan één woord. Verander een zinsdeel uit meer dan één woord in één met één woord.
Besluit: Je kan zinsdelen vervangen door een andere vorm: woord in woordgroep, woordgroep in woord. Soms verandert daardoor de betekenis van de zin.

Slot: evaluatie/reflectie/feedback		
timing: noteer klokuur	werkvorm: individueel, groep	onderwijs- en leermiddelen: vervolg van tekst
leerplandoelen: • Ik kan zonder de betekenis te veranderen nieuwe zinnen vormen door zinsdelen te verplaatsen en te vervangen. • Ik kan gekke zinnen bouwen met gekregen zinsdelen.		

Taalspellen

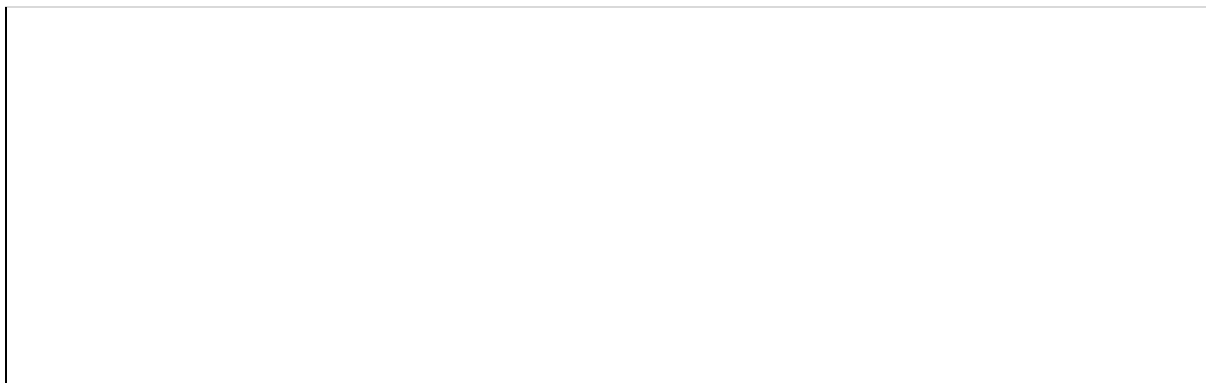
- Spel 1: Hoeveel verschillende zinnen kan je maken zonder de betekenis van de zin te veranderen? *Knippen en schuiven met zinnen uit vervolg van de tekst. Elke versie van de zin opschrijven op kladblad.*
- Spel 2: Gekke zinnen bouwen met zinsdelen van het bordschema

OF

Volledige verhaal van *Kikker is een held* vertellen of voorlezen.

G Reflectie na de les

Hebben de leerlingen het doel bereikt? Heb je het doel zichtbaar gemaakt naar de leerlingen? Kregen de leerlingen in de slotfase feedback over het/de vooropgestelde doel(en)?
 Wat ging goed tijdens deze les? Waarom ging dit zo goed?
 Waar liep je vast? Waarom denk je dat je vastliep? Wat deed je te weinig/te veel waardoor het vastliep?
 Leg linken met de didactische bouwstenen waar je in deze les expliciet wilde op inzetten.

H Bijlagen

zelf ingevulde werkbladen (géén correctiesleutels uit de handleidingen), volledige presentatie.